

Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATEI GENERALE
DOAMNA TAMARA ȆAPETA
prezentate la 26 octombrie 2023¹

Cauza C-670/22

Staatsanwaltschaft Berlin
împotriva
M.N.

[cerere de decizie preliminară formulată de Landgericht Berlin (Tribunalul Regional din Berlin, Germania)]

„Trimitere preliminară – Cooperare judiciară în materie penală – Directiva 2014/41/UE – Ordin european de anchetă – Articolul 6 alineatul (1) – Condiții de emitere a unui ordin european de anchetă – Transferul probelor aflate deja în posesia unui alt stat membru – Noțiunea de autoritate emitentă – Articolul 2 litera (c) punctul (i) – Admisibilitatea probelor”

I. Introducere

1. Ordinul european de anchetă (OEA) este un instrument al Uniunii care permite o cooperare transfrontalieră în cadrul anchetelor penale. Acesta este reglementat de Directiva privind OEA². Prin prezenta trimitere se solicită Curții, pentru prima dată, să interpreteze această directivă într-o situație în care un OEA a fost emis pentru transferul de probe aflate deja în posesia unui alt stat.

2. În scopul unei anchete penale în Germania, Generalstaatsanwaltschaft Frankfurt am Main (Parchetul General din Frankfurt pe Main, Germania) a emis mai multe OEA prin care a solicitat transferul probelor strânse în timpul unei anchete penale comune franco-neerlandeze privind utilizatori ai EncroChat. EncroChat era o rețea de telecomunicații criptate care oferea utilizatorilor săi anonimitate aproape deplină³.

3. Prezenta trimitere este efectuată în una dintre procedurile penale inițiate împotriva lui M.N. la Landgericht Berlin (Tribunalul Regional din Berlin, Germania), pe baza unor date de telecomunicații interceptate, care au fost transferate pe baza OEA menționate anterior.

¹ Limba originală: engleza.

² Directiva 2014/41/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 3 aprilie 2014 privind ordinul european de anchetă în materie penală (JO 2014, L 130, p. 1) (denumită în continuare „Directiva privind OEA”).

³ Aceasta includea un sistem de operare dual (cu o interfață criptată nedetectabilă), iar dispozitivul nu avea cameră foto, microfon, GPS sau port USB. Mesajele se puteau șterge automat, iar utilizatorii puteau, după utilizarea unui cod PIN special sau după introducerea de mai multe ori a unei parole incorecte, să ștergă imediat toate datele de pe dispozitiv. În sfârșit, un serviciu de asistență la distanță sau un revânzător putea de asemenea să ștergă toate datele de pe dispozitiv, în caz de necesitate. Pentru mai multe informații, a se vedea <https://www.europol.europa.eu/media-press/newsroom/news/dismantling-of-encrypted-network-sends-shockwaves-through-organised-crime-groups-across-europe>.

Întrebarea ridicată în fața instanței de trimitere este dacă OEA au fost emise cu încălcarea Directivei privind OEA și, în caz afirmativ, ce consecințe poate avea acest lucru pentru utilizarea unor astfel de probe în cadrul procedurii penale.

II. Situația de fapt, întrebările preliminare și procedura în fața Curții

4. La originea procedurii penale din litigiul principal se află o anchetă penală inițiată în Franța și care a continuat sub forma unei operațiuni comune între Franța și Țările de Jos, în cadrul căreia au fost interceptate datele de localizare, de trafic și de comunicații, inclusiv textele și imaginile transmise în cadrul conversațiilor (chat-urilor) în desfășurare ale utilizatorilor rețelei EncroChat.

5. Această operațiune comună a dezvoltat un software de tip troian, care a fost încărcat pe serverul din Roubaix (Franța) în primăvara anului 2020, iar de pe acest server a fost instalat pe dispozitivele terminale prin intermediul unei actualizări simulate. Tribunal correctionnel din Lille (Tribunalul Corecțional din Lille, Franța) a autorizat operațiunea de colectare a datelor de comunicare. Această interceptare a vizat utilizatori ai EncroChat din 122 de țări, inclusiv aproximativ 4 600 de utilizatori din Germania.

6. În cadrul unei videoconferințe desfășurate la 9 martie 2020, Agenția Uniunii Europene pentru Cooperare în Materie de Justiție Penală (Eurojust) a furnizat unor țări informații cu privire la măsurile de supraveghere planificate de poliția franceză și la transferul de date preconizat. Reprezentanții Bundeskriminalamt (Oficiul Federal al Poliției Judiciare, Germania) și ai Parchetului General din Frankfurt pe Main au semnalat interesul lor cu privire la datele colectate de la utilizatorii germani.

7. Parchetul General din Frankfurt pe Main a inițiat o urmărire penală *in rem* la 20 martie 2020. Datele colectate de echipa de investigație franco-neerlandeză au fost puse la dispoziția printre altele a autorităților germane prin intermediul unui server al Agenției Uniunii Europene pentru Cooperare în Materie de Aplicare a Legii (Europol) începând cu 3 aprilie 2020.

8. La 2 iunie 2020, în cadrul unei urmăriri penale *in rem* desfășurate de autoritățile germane, Parchetul General din Frankfurt pe Main a solicitat autorităților franceze, prin intermediul unui OEA, autorizarea de a utiliza datele EncroChat în cadrul unor proceduri penale. Această solicitare s-a bazat pe suspiciunea de trafic ilicit de stupefiante în cantități importante de către persoane care nu fuseseră încă identificate. Cu toate acestea, se bănuia că acestea făceau parte dintr-un grup infracțional organizat în Germania, care folosea telefoane EncroChat. Tribunalul Corecțional din Lille a autorizat OEA pentru transmiterea și utilizarea judiciară a datelor EncroChat ale utilizatorilor germani. Ulterior, au fost transmise date suplimentare pe baza a două OEA adiționale din 9 septembrie 2020 și, respectiv, din 2 iulie 2021.

9. Pe baza probelor primite, Parchetul General din Frankfurt pe Main a disjuns investigațiile care trebuiau desfășurate împotriva unor utilizatori individuali ai EncroChat și le-a trimis unor parchete locale. Ulterior, Staatsanwaltschaft Berlin (Parchetul din Berlin, Germania) a adus persoanei trimise în judecată în prezenta cauză acuzații privind săvârșirea mai multor infracțiuni de trafic ilicit de stupefiante în cantități importante și deținere ilicită de stupefiante în cantități importante în Germania.

10. Această procedură penală este pendinte în fața instanței de trimitere. Chiar dacă acest lucru nu este explicat în mod clar în decizia de trimitere, se pare că în cadrul acestei proceduri s-a pus problema dacă OEA emise de Parchetul General din Frankfurt pe Main au fost emise cu încălcarea Directivei OEA și, în caz afirmativ, dacă acestea ar trebui excluse ca probe în cadrul procedurii penale împotriva persoanei trimise în judecată.

11. Având în vedere această situație de fapt, instanța de trimitere a adresat Curții de Justiție următoarele întrebări:

„1) Cu privire la interpretarea noțiunii de «autoritate emitentă» în sensul articolului 6 alineatul (1) coroborat cu articolul 2 litera (c) din [Directiva privind OEA]

a) În cazul în care, în temeiul dreptului statului emitent (în speță, Germania), într-o cauză internă similară, ar fi trebuit ca strângerea probelor pe care se întemeiază acțiunea penală să fie dispusă de judecător, este necesar ca un [OEA] care vizează obținerea de probe aflate deja în statul executant (în speță, Franța) să fie emis de un judecător?

b) Cu titlu subsidiar, acest lucru este valabil cel puțin atunci când statul executant a pus în aplicare măsura pe care se întemeiază acțiunea penală pe teritoriul statului emitent, cu scopul de a pune ulterior datele colectate la dispoziția organelor care desfășoară investigația din statul emitent și care sunt interesate de date în scopul urmăririi penale?

c) Un OEA care vizează obținerea de probe trebuie să fie emis de un judecător (sau de un organism independent, care nu se ocupă de investigații penale) în toate cazurile în care măsura privește o atingere gravă adusă unor drepturi fundamentale de rang superior?

2) Cu privire la interpretarea articolului 6 alineatul (1) litera (a) din [Directiva privind OEA]

a) Articolul 6 alineatul (1) litera (a) din [Directiva privind OEA] se opune unui OEA care vizează transmiterea datelor dintr-o interceptare a telecomunicațiilor, în special a datelor de trafic și de localizare, precum și a înregistrărilor conținutului comunicațiilor, deja disponibile în statul executant ([în speță,] Franța), în cazul în care interceptarea efectuată de statul executant s-a extins asupra tuturor abonaților unui serviciu de comunicații, prin OEA se solicită transmiterea datelor tuturor conexiunilor utilizate pe teritoriul statului emitent și nu au existat indicii concrete privind săvârșirea unor infracțiuni grave de către acești utilizatori individuali nici la momentul dispunerii și executării măsurii de interceptare, nici la momentul emiterii OEA?

b) Articolul 6 alineatul (1) litera (a) din [Directiva privind OEA] se opune unui astfel de OEA în cazul în care integritatea datelor colectate prin măsura de interceptare nu poate fi verificată de autoritățile din statul executant din cauza confidențialității totale?

3) Cu privire la interpretarea articolului 6 alineatul (1) litera (b) din [Directiva privind OEA]

a) Articolul 6 alineatul (1) litera (b) din [Directiva privind OEA] se opune unui OEA care vizează transmiterea datelor dintr-o interceptare a telecomunicațiilor, deja disponibile în statul executant ([în speță,] Franța), atunci când măsura de interceptare a statului executant pe care se întemeiază colectarea datelor ar fi fost inadmisibilă în temeiul dreptului statului emitent ([în speță,] Germania), într-o cauză internă similară?

- b) n subsidiar, acest lucru este în orice caz valabil atunci când statul executant a efectuat interceptarea pe teritoriul statului emitent i în interesul acestuia?
- 4) Cu privire la interpretarea articolului 31 alineatele (1) i (3) din [Directiva privind OEA]
- a) O masur care constă în infiltrarea de dispozitive terminale în vederea colectării datelor de trafic, de localizare i de comunicații ale unui serviciu de comunicații bazat pe internet constituie o interceptare a telecomunicațiilor în sensul articolului 31 din [Directiva privind OEA]?
- b) Notificarea în sensul articolului 31 alineatul (1) din [Directiva privind OEA] trebuie să fie adresată întotdeauna unui judecător sau acest lucru se aplică cel puin în cazul în care, în temeiul dreptului statului notificat ([n speță,] Germania) ntr-o cauză internă similară, masura planificată de statul care a efectuat interceptarea ([n speță,] Franța) ar putea fi dispusă doar de un judecător?
- c) n masura în care articolul 31 din [Directiva privind OEA] urmrete de asemenea protecția individuală a utilizatorilor de telecomunicații vizai, acest scop se extinde i la utilizarea datelor în vederea urmăririi penale în statul notificat ([n speță,] Germania) i, în caz afirmativ, acest scop este echivalent cu scopul suplimentar de a proteja suveranitatea statului membru notificat?
- 5) Consecinele juridice ale unei obineri de probe neconforme cu dreptul Uniunii
- a) n cazul unei obineri de probe prin intermediul unui OEA neconform cu dreptul Uniunii, din principiul efectivitii, prevăzut de dreptul Uniunii, poate să rezulte în mod direct o interdicie de utilizare a probelor?
- b) n cazul probelor obținute prin intermediul unui OEA neconform cu dreptul Uniunii, principiul echivalenei, prevăzut de dreptul Uniunii, poate conduce la o interdicie a utilizării probelor în cazul în care masura care stă la baza obținerii probelor în statul executant nu ar fi trebuit să fie dispusă într-o cauză internă similară în statul emitent, iar probele obținute prin intermediul unei astfel de masuri interne nelegale nu ar putea fi utilizate în temeiul dreptului statului emitent?
- c) Constituie o nclcre a dreptului Uniunii, în special a principiului efectivitii, împrejurarea că, în cadrul unei puneri în balan a intereselor, utilizarea, în cadrul unei proceduri penale, a unor probe a căror obținere era contrară dreptului Uniunii tocmai pentru că nu existau suspiciuni privind comiterea unei infracțiuni este justificată prin gravitatea faptelor care au devenit cunoscute pentru prima dată prin analiza probelor?
- d) Cu titlu subsidiar, rezultă din dreptul Uniunii, în special din principiul efectivitii, că, în cadrul unei proceduri penale naționale, de asemenea în cazul unor infracțiuni grave, încălcările dreptului Uniunii cu ocazia obținerii probelor nu pot rmne complet lipsite de consecine i, prin urmare, trebuie să fie luate în considerare, în favoarea acuzatului, cel puin la nivelul evaluării probelor sau al stabilirii pedepsei?"

12. Au prezentat observaii scrise Parchetul din Berlin, guvernele german, estonian, francez, neerlandez, polonez i suedez, Irlanda, precum i Comisia Europeană.

13. La 4 iulie 2023 a avut loc o ședință în cadrul căreia M.N., Parchetul din Berlin, guvernele ceh, german, spaniol, francez, maghiar, neerlandez și suedez, Irlanda, precum și Comisia au susținut pledoarii.

III. Analiză

A. *Observații preliminare*

14. Căile de atac împotriva condamnărilor penale rezultate în urma interceptării datelor EncroChat fac valuri în cadrul instanțelor supreme în Europa⁴, Curtea de Justiție nefiind o excepție în această privință.

15. În majoritatea acestor cauze se contestă măsurile de interceptare luate de Franța. Chiar dacă o atare chestiune este în mod evident relevantă în cadrul procedurilor penale care au fost inițiate pe baza probelor colectate prin astfel de interceptări, este important să se clarifice faptul că prezenta trimitere nu se referă la validitatea măsurilor franceze de interceptare.

16. În realitate, prezenta cauză se referă la posibila incompatibilitate a OEA emise de Parchetul General din Frankfurt pe Main cu Directiva privind OEA și la consecințele unei asemenea constatări. Aceste OEA nu au fost declanșatorul măsurilor franceze de interceptare a telecomunicațiilor dintre utilizatori ai EncroChat. Interceptările au avut loc independent de OEA în cauză. Contestarea în justiție a acestor măsuri de interceptare revine spre soluționare instanțelor franceze competente.

17. OEA care sunt în discuție în prezenta cauză nu au urmărit strângerea de date în Franța prin interceptarea telecomunicațiilor, ci doar au solicitat transferul probelor deja colectate prin interceptarea din Franța.

18. Acest set de fapte trebuie calificat în mod corespunzător în temeiul Directivei privind OEA. Astfel, articolul 1 alineatul (1) din Directiva privind OEA prevede că un OEA poate fi emis, în primul rând, „pentru a pune în aplicare una sau mai multe măsuri de investigare specifice într-un alt stat membru” și, în al doilea rând, „pentru obținerea de probe care se află deja în posesia autorităților competente ale statului executant”⁵.

19. Mai simplu spus, un OEA poate fi emis fie pentru colectarea de probe noi, fie pentru transferul de probe existente. Vom utiliza această terminologie pentru a ne referi la cele două tipuri diferite de OEA.

⁴ De exemplu, Conseil constitutionnel (Consiliul Constituțional, Franța) a constatat în Decizia nr. 2022-987 QPC din 8 aprilie 2022 că legislația franceză, în temeiul căreia a fost dispusă măsura de interceptare a comunicațiilor care stă la baza prezentei cauze, este conformă cu Constituția franceză; Bundesgerichtshof (Curtea Federală de Justiție, Germania) a constatat că interceptarea a fost legală în conformitate cu dreptul german în Hotărârea 5 StR 457/21 din 2 martie 2022; în sfârșit, o cale de atac la instanțele din Regatul Unit împotriva utilizării datelor EncroChat din Franța este în prezent în curs de soluționare la Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Curtea EDO), în cauzele nr. 44715/20 (A.L. împotriva Franței) și nr. 47930/21 (E.J. împotriva Franței). La 3 ianuarie 2022, Curtea EDO a trimis întrebări părților, solicitând printre altele ca acestea să precizeze dacă au avut (dar nu au utilizat) posibilitatea de a contesta măsurile de interceptare la instanțele franceze competente.

⁵ Înainte de Directiva privind OEA, transferul probelor aflate deja în posesia unui alt stat membru era reglementat prin Decizia-cadru 2008/978/JAI a Consiliului din 18 decembrie 2008 privind mandatul european de obținere a probelor în scopul obținerii de obiecte, documente și date în vederea utilizării acestora în cadrul procedurilor în materie penală (JO 2008, L 350, p. 72). În conformitate cu considerentele (4)-(7) ale Directivei privind OEA, întrucât sistemul anterior era prea fragmentat și complicat, OEA a fost conceput ca un instrument unic în scopul obținerii de probe noi și de probe deja existente.

20. În procedura principală, OEA au fost emise în acest din urmă scop: Parchetul General din Berlin a solicitat transferul unor probe pe care Franța le deținea deja.

21. Cu toate acestea, rezultă în mod clar din decizia de trimitere că, în primul rând, instanța de trimitere consideră că, în pofida distincției dintre cele două tipuri de OEA de la articolul 1 alineatul (1) din Directiva privind OEA, un OEA pentru transferul unor probe existente nu poate fi emis fără a lua în considerare modul în care aceste probe au fost strânse inițial. În al doilea rând, instanța de trimitere pune în discuție proporționalitatea și, în consecință, legalitatea măsurilor inițiale de strângere în Franța a probelor care au fost ulterior transferate în Germania. În sfârșit, instanța de trimitere nu este de acord cu Curtea Federală de Justiție din Germania⁶, care a constatat că datele EncroChat interceptate puteau fi utilizate ca probe în Germania⁷.

22. Având în vedere acest lucru, Curtea trebuie să clarifice dacă condițiile privind emiterea unui OEA pentru transferul probelor existente necesită evaluarea măsurilor care stau la baza obținerii probelor în statul executant. Dorim să arătăm de la bun început, și vom dezvolta acest aspect ulterior, că într-un astfel de scenariu autoritatea emitentă nu poate pune la îndoială legalitatea măsurilor prin care statul executant a strâns probe. În consecință, proporționalitatea măsurii franceze prin care s-a dispus interceptarea telefoanelor EncroChat nu face obiectul prezentei cauze.

B. Reorganizarea întrebărilor instanței de trimitere și structura concluziilor

23. Instanța de trimitere consideră că OEA au fost emise cu încălcarea Directivei privind OEA, întrucât (i) au încălcat condițiile prevăzute la articolul 6 alineatul (1) din aceasta, și (ii) au fost emise de un procuror și nu de o instanță. În plus, autoritățile franceze ar fi trebuit, în conformitate cu articolul 31 din Directiva privind OEA, să notifice instanța judecătorească germană competentă cu privire la măsurile de interceptare. În sfârșit, această instanță consideră că dreptul Uniunii, mai exact principiile echivalenței și efectivității, ar trebui interpretat în sensul că interzice utilizarea în cadrul procedurii penale a probelor obținute cu încălcarea Directivei privind OEA.

24. Așadar, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă modul în care înțelege Directiva privind OEA și consecințele care decurg din acesta sunt corecte. Ea și-a organizat întrebările în cinci grupuri, pe care le-am reorganizat în scopul analizei noastre după cum urmează.

25. Primele trei grupuri de întrebări se concentrează pe interpretarea noțiunii de autoritate competentă să emită un OEA pentru transferul probelor existente și pe condițiile care guvernează emiterea unui astfel de OEA. Întrebările referitoare la condițiile prevăzute la articolul 6 alineatul (1) literele (a) și (b) din Directiva privind OEA sunt interconectate cu cele referitoare la autoritatea emitentă competentă. În consecință, le vom aborda împreună în secțiunea C.

⁶ A se vedea decizia acestei instanțe menționată la nota de subsol 4.

⁷ Această trimitere este, prin urmare, un exemplu al fenomenului clasic al instanțelor naționale inferioare care, prin intermediul procedurii trimiterilor preliminare, se emancipează pe plan judiciar de instanțele lor superioare, fenomen analizat cel mai bine de Alter, K. J., „The European Court’s Political Power”, *West European Politics*, vol. 19(3), 1996, p. 452. Pentru demonstrarea empirică a dinamicii inverse, în care instanțele interne superioare adresează întrebări Curții de Justiție pentru a împiedica în mod preventiv instanțele inferioare să o facă, a se vedea Pavone, T., și Kelemen, D. R., „The Evolving Judicial Politics of European Integration: The European Court of Justice and national courts revisited”, *European Law Journal*, vol. 25(4), 2019, p. 352.

26. Cel de al patrulea grup de întrebări, care vizează interpretarea articolului 31 alineatele (1) i (3) din Directiva privind OEA, poate fi tratat separat, ceea ce vom face în seciunea D.

27. n sfârșit, vom analiza în seciunea E ultimul grup de întrebări, referitor la consecinele unei posibile încălcări a Directivei privind OEA. Aceste întrebări pot fi calificate drept ipotetice în cazul în care din răspunsurile date la întrebările anterioare nu rezultă nicio nclcre a Directivei privind OEA. Cu toate acestea, având în vedere că această concluzie depinde de interpretarea dreptului național relevant, ceea ce ine de competența instanței de trimitere, propunem Curții să răspundă i la aceste întrebări.

C. Condiiile pentru emiterea unui OEA pentru transferul probelor existente i autoritatea emitentă competentă

28. Condiiile pe care autoritatea emitentă trebuie să le evalueze pentru a emite un OEA⁸ sunt prevăzute la articolul 6 alineatul (1) din Directiva privind OEA. Această dispoziție are următorul coninut:

„Autoritatea emitentă poate emite un ordin european de anchetă numai dacă sunt îndeplinite următoarele condiții:

- (a) emiterea ordinului european de anchetă este necesară i proporional fa de scopul procedurilor menționate la articolul 4, innd cont de drepturile persoanei suspectate sau acuzate, i
- (b) măsura sau măsurile de investigare indicate în ordinul european de anchetă ar putea fi dispuse în aceleai condiții într-o cauză internă similară.”

29. Astfel, Directiva privind OEA impune două condiții pentru emiterea unui OEA. Aceste condiții urmăresc să garanteze că OEA nu este emis cu nclcrea legislației statului emitent⁹. ntruct ancheta penală sau procedura penală ulterioară se desfsoar în statul emitent, aceste condiții au ca scop final protejarea drepturilor persoanelor acuzate sau suspectate. Respectarea acestor condiții poate fi contestată, în temeiul articolului 14 alineatul (2) din Directiva privind OEA, exclusiv în statul emitent.

30. Pentru a atinge aceste obiective, articolul 6 alineatul (1) din Directiva privind OEA solicită din partea autoritii emitente o evaluare abstractă i una concretă.

31. Evaluarea abstractă este prevăzută la articolul 6 alineatul (1) litera (b) din Directiva privind OEA i impune ca autoritatea emitentă să stabilească dacă măsura de investigare care va face obiectul unui OEA există în dreptul său intern i în ce condiții poate fi dispusă.

32. Evaluarea concretă de la articolul 6 alineatul (1) litera (a) din Directiva privind OEA impune autoritii emitente obligația de a stabili dacă un anumit OEA este necesar i proporional fa de scopul unei proceduri penale concrete.

⁸ A se vedea articolul 6 alineatul (2) din Directiva privind OEA.

⁹ A se vedea în această privință Hotărârea din 16 decembrie 2021, Spetsializirana prokuratura (Date de trafic i de localizare) (C-724/19, EU:C:2021:1020, punctul 44). A se vedea de asemenea Csri, A., „Towards an Inconsistent European Regime of Cross-Border Evidence: The EPPO and the European Investigation Order”, n Geelhoed, W. i alții, *Shifting Perspectives on the European Public Prosecutor’s Office*, T. M. C. Asser Press, Haga, 2018, p. 146.

33. Numai după ce autoritatea emitentă a stabilit, în conformitate cu articolul 6 alineatul (1) litera (b) din Directiva privind OEA, că dreptul intern permite, în principiu, o anumită măsură de investigare, aceasta poate să treacă la cazul concret cu care este sesizată și să efectueze evaluarea necesității și proporționalității în conformitate cu articolul 6 alineatul (1) litera (a) din Directiva privind OEA. În consecință, considerăm că este mai logic să explicăm aceste două condiții în ordine inversă.

34. Atât condiția abstractă, cât și cea concretă sunt legate de întrebarea referitoare la autoritatea competentă să emită un OEA într-un caz concret. Instanța de trimitere consideră că procurorul nu era, în împrejurările prezentei cauze, autoritatea competentă să emită ordinele europene de anchetă pentru transferul din Franța al unor probe constând în date de telecomunicații interceptate.

35. Articolul 2 litera (c) din Directiva privind OEA stabilește ce autorități pot emite un OEA. Dispoziția relevantă are următorul conținut:

„«autoritate emitentă» înseamnă:

(i) un judecător, o instanță judecătorească, un judecător de instrucție sau un procuror competent pentru cauza vizată;”¹⁰

36. Așadar, articolul 2 litera (c) punctul (i) din Directiva privind OEA enumeră autoritățile care pot emite un OEA în mod autonom, fără nicio autorizare suplimentară. Spre deosebire de Decizia-cadru privind MEA¹¹, Directiva privind OEA enumeră în mod explicit procurorii printre aceste autorități¹². În consecință, spre deosebire de cele reținute referitor la Decizia-cadru privind MEA, Curtea a statuat, în Hotărârea Staatsanwaltschaft Wien (Ordine de transfer falsificate), că un procuror poate fi o autoritate emitentă a unui OEA, chiar dacă nu este complet independent de executiv¹³.

37. Totuși, această abilitare de principiu a procurorilor nu înseamnă că aceștia sunt autoritatea emitentă competentă în fiecare caz. Dimpotrivă, acest lucru va depinde de împrejurările cauzei și este legat de condițiile impuse la articolul 6 alineatul (1) din Directiva privind OEA. În consecință, vom evalua nu numai *ce* solicită aceste condiții de la o autoritate emitentă, ci și modul în care acestea influențează *care* este autoritatea respectivă.

¹⁰ În conformitate cu articolul 2 litera (c) punctul (ii) din Directiva privind OEA, o altă autoritate competentă în temeiul dreptului intern poate de asemenea să emită un OEA, atunci când un asemenea OEA este validat de una dintre autoritățile enumerate la articolul 2 litera (c) punctul (i) din directivă.

¹¹ Decizia-cadru 2002/584/JAI a Consiliului din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre (JO 2002, L 190, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 6, p. 3), astfel cum a fost modificată prin Decizia-cadru 2009/299/JAI a Consiliului din 26 februarie 2009 de modificare a Deciziilor-cadru 2002/584/JAI, 2005/214/JAI, 2006/783/JAI, 2008/909/JAI și 2008/947/JAI, de consolidare a drepturilor procedurale ale persoanelor și de încurajare a aplicării principiului recunoașterii reciproce cu privire la deciziile pronunțate în absența persoanei în cauză de la proces (JO 2009, L 81, p. 24) (denumită în continuare „Decizia-cadru privind MEA”).

¹² În Hotărârea din 2 martie 2023, Staatsanwaltschaft Graz (Serviciul pentru cauze fiscale din Düsseldorf) (C-16/22, EU:C:2023:148, punctele 33-36), Curtea a constatat că punctele (i) și (ii) de la articolul 2 litera (c) din Directiva privind OEA se exclud reciproc.

¹³ Hotărârea din 8 decembrie 2020, Staatsanwaltschaft Wien (Ordine de transfer falsificate) (C-584/19, EU:C:2020:1002, punctele 57-63). În schimb, în Hotărârea din 27 mai 2019, OG și PI (Parchetele din Lübeck și Zwickau) (C-508/18 și C-82/19 PPU, EU:C:2019:456, punctele 88-90), Curtea a constatat că, în acest caz, procurorii germani nu îndeplineau cerința de independență necesară pentru emiterea unui mandat european de arestare (MEA). Ar rezulta că un procuror care nu este complet independent de executiv nu poate emite un MEA, dar poate totuși să emită un OEA. Merită subliniat faptul că, în aceste două hotărâri, o cale de atac judiciară împotriva procurorului a fost considerată suficientă pentru protecția drepturilor fundamentale în contextul emiterii unui OEA, dar insuficientă în contextul emiterii unui MEA.

1. Articolul 6 alineatul (1) litera (b) din Directiva privind OEA și noțiunea de cauză internă similară

38. Potrivit articolului 6 alineatul (1) litera (b) din Directiva privind OEA, emiterea unui OEA este subordonată condiției ca măsura de investigare să *poată fi dispusă în aceleași condiții într-o cauză internă similară*.

39. În consecință, este necesar să se interpreteze ce constituie o cauză internă similară în situația în care se emite un OEA pentru transferul unor probe existente.

40. Înainte de a interpreta expresia „o cauză internă similară”, se impune o observație preliminară. Această problemă a apărut și a fost discutată de participanții la această procedură ca urmare a poziției Curții Federale a Justiției din Germania¹⁴, potrivit căreia articolul 6 alineatul (1) litera (b) din Directiva privind OEA nu se aplică deloc unui OEA pentru transferul unor probe existente. Potrivit acestei instanțe, transferul probelor nu este ca atare o măsură de investigare și, prin urmare, nu intră în domeniul de aplicare al acestei dispoziții.

41. Nu suntem de acord cu acest punct de vedere: articolul 6 alineatul (1) litera (b) din Directiva privind OEA stabilește condițiile pentru emiterea unui OEA fără a face distincție între cele două tipuri de măsuri menționate la articolul 1 din Directiva privind OEA. Formularea sa nu exclude din domeniul său de aplicare măsurile de investigare prin care se solicită transferul probelor deja existente. Prin urmare, articolul 6 alineatul (1) litera (b) din Directiva privind OEA se aplică de asemenea unui OEA emis în scopul transferului unor probe existente, precum în prezenta cauză¹⁵.

42. O cauză internă similară relevantă pentru a evalua dacă poate fi emis un OEA diferă în funcție de faptul dacă OEA este emis pentru strângerea de probe noi sau pentru transferul unor probe deja existente. În consecință, așa cum au sugerat Comisia, Parchetul General din Berlin și guvernul german, o cauză internă similară este una în care probele sunt transferate de la o procedură penală la alta în Germania (de exemplu de la Parchetul General din München la omologul său din Berlin).

43. O astfel de interpretare este confirmată de formularea articolului 6 alineatul (1) litera (b) din Directiva privind OEA, care prevede că „măsura sau măsurile de investigare *indicate în ordinul european de anchetă*”¹⁶ sunt cele pe care autoritatea trebuie să le poată dispune pe plan intern. În prezenta cauză, măsura indicată în OEA este transferul unor probe aflate deja în posesia autorităților franceze.

44. Aspectul dacă este posibil să se transfere probe constând în comunicații interceptate care au fost strânse pentru o anumită anchetă sau procedură penală către o altă anchetă sau procedură penală este o problemă de drept german. Aceasta nu este o chestiune care să fie rezolvată de însăși Directiva privind OEA. Dimpotrivă, această directivă se referă la dreptul statului emitent.

¹⁴ A se vedea decizia Curții Federale de Justiție menționată în nota de subsol 4.

¹⁵ Trebuie adăugat că în ședință s-a pus întrebarea dacă faptul că Germania a primit prin intermediul Europol un acces în timp real la comunicațiile interceptate (cel puțin începând cu 3 aprilie 2020) ar trebui să însemne că Germania trebuia să emită un OEA pentru a solicita colectarea acestor date. După cum au explicat Parchetul General din Berlin și guvernul german, acest acces direct nu a fost acordat în scopul urmăririi penale, ci numai în scopuri polițienești preventive. Acestea au argumentat că OEA au fost necesare ulterior pentru utilizarea acestor probe în cadrul procedurii penale germane. Dimpotrivă, un OEA pentru colectarea datelor accesibile în timp real prin intermediul Europol nu era necesar (sau chiar posibil), întrucât accesul la date nu a avut loc în legătură cu procedurile enumerate la articolul 4 din Directiva privind OEA. În consecință, această directivă nu se aplica accesului poliției la datele respective în timp real.

¹⁶ Sublinierea noastră.

45. Măsurile inițiale prin intermediul cărora au fost strânse probele în Franța joacă vreun rol în această evaluare?

46. În măsura în care legislația națională stabilește condiții privind transferul de probe între proceduri penale, măsura care stă la baza strângerii probelor poate deveni relevantă. În cazul în care, de exemplu, dreptul german ar interzice un transfer intern de telecomunicații interceptate de la o cauză penală la alta, autoritatea emitentă ar fi de asemenea împiedicată să dispună un astfel de transfer transfrontalier.

47. Totuși, nu acesta pare să fie cazul în speța de față. Guvernul german a confirmat în ședință că transferul de probe între două proceduri penale este posibil în temeiul dreptului german, inclusiv transferul probelor obținute prin interceptarea comunicațiilor. Condițiile unui atare transfer sunt prevăzute în Strafprozessordnung (Codul de procedură penală german, denumit în continuare „StPO”). Ține de competența instanței de trimitere să interpreteze dreptul german pentru a stabili dacă acesta este într-adevăr cazul¹⁷.

48. Cu toate acestea, autoritatea emitentă nu are obligația, în temeiul Directivei privind OEA, să evalueze dacă măsurile care au stat la baza strângerii probelor au fost efectuate în mod legal în statul membru executant, ci îi este chiar interzis să facă acest lucru. Atunci când emite un OEA pentru transferul de probe existente, autoritatea emitentă este obligată să respecte principiul recunoașterii reciproce, care stă la baza cooperării în materie penală în Uniunea Europeană. Cu excepția cazului în care se constată că măsurile care au stat la baza strângerii probelor sunt ilegale în cadrul procedurilor judiciare din Franța, pe care persoana în cauză trebuie să le poată iniția¹⁸, autoritatea emitentă nu este în măsură să pună la îndoială legalitatea acestora.

49. M.N. a susținut că distincția dintre transferul probelor și măsurile prin care acestea au fost strânse permite eludarea protecției persoanelor suspectate sau acuzate în temeiul legislației statului emitent. În opinia acestuia, autoritățile germane au apelat la autoritățile omoloage franceze pentru a obține probe care contravin dreptului german.

50. Împrejurările din prezenta cauză nu conduc la suspiciunea că procedurile de anchetă transfrontaliere ar fi fost utilizate în mod abuziv. Franța a intrat în posesia probelor în cauză în cursul propriei sale anchete penale. Chiar dacă s-a întâmplat ca aceste probe să prezinte interes și pentru Germania, Franța nu a început să le strângă în scopul anchetei penale germane. Așadar, chiar dacă ar fi adevărat că o instanță germană nu ar autoriza o asemenea interceptare dacă aceasta ar fi fost efectuată în Germania, autoritățile franceze au întreprins astfel de măsuri în conformitate cu dreptul francez și cu autorizarea din partea unei instanțe franceze competente.

¹⁷ În conformitate cu propriile noastre cercetări ale StPO, în mod necesar superficiale, articolul 477 alineatul (2) din codul respectiv prevede o transmitere din oficiu a datelor cu caracter personal de la o procedură penală la alta, iar articolul său 480 alineatul (1) prevede că acest lucru poate fi dispus de către un procuror în cadrul procedurilor pregătitoare și după închiderea definitivă a acestor proceduri; în orice altă situație, este de competența președintelui instanței sesizate să dispună acest lucru. O obligație de transmitere a probelor poate fi derivată din principiul obligativității urmăririi penale prevăzut la articolul 152 alineatul (2) din codul amintit. În principiu, transmiterea este posibilă numai dacă probele relevante privesc o infracțiune pentru a cărei urmărire penală ar fi putut fi dispusă o astfel de măsură; în caz contrar, este necesar consimțământul persoanei vizate. Vogel, B., Köppen, P., și Wahl, T., „Access to Telecommunication Data in Criminal Justice: Germany”, în Sieber, U., și von zur Mühlen, N. (editori), *Access to Telecommunication Data in Criminal Justice. A Comparative Analysis of European Legal Orders*, Duncker & Humblot, Berlin, 2016, p. 518; Gieg, G., în Barthe, C., și Gericke, J. (editori), *Karlsruher Kommentar zur Strafprozessordnung*, Articolul 477 alineatul (1); Articolul 479 alineatul (3), C. H. Beck, München, 2023.

¹⁸ Faptul că persoanele vizate de interceptările EncroChat au putut contesta acest lucru în Franța este o chestiune pendinte în fața Curții EDO. A se vedea nota de subsol 4.

51. Chiar dacă sistemele de drept penal ale statelor membre diferă în mod semnificativ¹⁹, aceasta nu înseamnă că un sistem protejează drepturile fundamentale ale persoanelor suspectate i acuzate, în timp ce altul le încalcă. Dimpotrivă, cooperarea judiciară în materie penală la nivelul Uniunii se bazează pe prezumia că toate statele membre respectă drepturile fundamentale. Dei această prezumie poate fi răsturnată într-o anumită cauză aflată pe rolul instanței competente, acest lucru nu poate pune sub semnul întrebării principiul încrederii reciproce care stă la baza OEA i a altor instrumente de cooperare în materie penală.

52. n consecință, în temeiul articolului 6 alineatul (1) litera (b) din Directiva privind OEA, autoritatea emitentă trebuie să verifice dacă, în Germania, datele strânse prin interceptarea telecomunicațiilor în scopul unei anumite proceduri penale pot fi transferate în altă procedură penală. n caz afirmativ, autoritatea respectivă poate emite un OEA pentru transferul probelor colectate prin interceptarea telecomunicațiilor într-un alt stat membru al Uniunii. Atunci când emite un atare OEA, autoritatea emitentă nu poate pune la îndoială legalitatea măsurilor prin intermediul cărora au fost strânse probele în statul membru executant.

53. n sfârșit, în întrebarea sa subsidiară 3 litera b), instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă este relevant faptul că interceptarea efectuată de statul executant a inclus date privind telefoane mobile ale utilizatorilor din Germania sau faptul că o astfel de interceptare a fost efectuată în interesul urmăririi penale în acest stat. Considerăm că aceste împrejurări, chiar dacă ar fi corecte, nu prezintă nicio relevanță pentru interpretarea articolului 6 alineatul (1) litera (b) din Directiva privind OEA.

54. n primul rnd, faptul că interceptarea a avut loc în legătură cu telefoane mobile ale utilizatorilor de pe teritoriul german nu are nicio relevanță pentru aplicabilitatea articolului 6 alineatul (1) litera (b) din Directiva privind OEA: indiferent de locul în care au fost colectate probele, pentru ca acestea să fie transferate din Franța n Germania prin intermediul unui OEA, este necesar ca ele să respecte normele germane aplicabile într-o cauză internă similară.

55. n al doilea rând, ipoteza potrivit căreia autoritățile franceze au interceptat comunicaiile în interesul Germaniei este o ipoteză de fapt nefundamentată în decizia de trimitere i una asupra căreia Curtea nu este în măsură să se pronune; mai important, nimic din articolul 6 alineatul (1) litera (b) din Directiva privind OEA nu conduce la concluzia că interesul statului emitent este relevant pentru interpretarea acestuia.

¹⁹ Procedurile penale naționale variază foarte mult între statele membre, nu numai în ceea ce privește măsurile de investigare disponibile (Armada, I., „The European Investigation Order and the Lack of European Standards for Gathering Evidence: Is a Fundamental Rights-Based Refusal the Solution?”, *New Journal of European Criminal Law*, vol. 6(1), 2015, p. 9), ci i în ceea ce privește condițiile legate de posibilitatea de utilizare a acestora (Bachmaier, L., „Mutual Recognition and Cross-Border Interception of Communications: The Way Ahead for the European Investigation Order”, n Brire, C., i Weyembergh, A. (editori), *The Needed Balances in EU Criminal Law: Past, Present and Future*, Hart Publishing, Oxford, 2018, p. 317). De exemplu, în ceea ce privește interceptarea comunicațiilor, unele state membre prevăd o listă de infracțiuni pentru a căror investigare poate fi dispusă o atare măsură (de exemplu Germania); altele se concentrează pe cerința privind pedeapsa minimă (de exemplu Franța); altele utilizează o combinaie a celor două abordări. n plus, diferite legislaii naționale permit o asemenea măsură de investigare cu condiia existenei unui anumit grad de suspiciune sau pe baza unei evaluări obligatorii a necesitii (dacă o măsură mai puin intruzivă ar obine acelai rezultat). n sfârșit, statele membre diferă în ceea ce privește durata maximă a ordinului de interceptare i posibilitatea de prelungire a acestuia (a se vedea Tropina, T., „Comparative Analysis”, n Sieber, U., i von zur Mhlen, N. (editori), *Access to Telecommunication Data in Criminal Justice. A Comparative Analysis of European Legal Orders*, Duncker & Humblot, Berlin, 2016, p. 67-72 i 77-79).

Concluzie intermediară

56. Atunci când se emite un OEA pentru transferul unor probe aflate deja în posesia unui alt stat, trimiterea la o cauză internă similară în temeiul articolului 6 alineatul (1) litera (b) din Directiva privind OEA impune autorității emitente să stabilească dacă și în ce condiții legislația internă relevantă permite transferul între procedurile penale la nivel intern al probelor obținute prin interceptarea comunicațiilor.

57. Atunci când decide dacă poate emite un OEA pentru transferul unor probe existente, autoritatea emitentă nu poate evalua legalitatea strângerii de probe care a stat la baza obținerii acestora în statul executant, al căror transfer este solicitat printr-un OEA.

58. Faptul că măsurile care au stat la baza strângerii probelor au fost luate pe teritoriul statului emitent sau au fost în interesul acestui stat nu influențează răspunsul anterior.

2. Articolul 6 alineatul (1) litera (b) din Directiva privind OEA și autoritatea emitentă competentă

59. Instanța de trimitere consideră că OEA din prezenta cauză ar fi trebuit emise de o instanță judecătorească, iar nu de un procuror. În această privință, instanța de trimitere solicită să se stabilească, în primul rând, dacă o astfel de concluzie rezultă din interpretarea coroborată a articolului 2 litera (c) punctul (i) și a articolului 6 alineatul (1) litera (b) din Directiva privind OEA și, în al doilea rând, dacă faptul că autoritățile franceze au interceptat telefoane mobile pe teritoriul german influențează răspunsul la această întrebare.

60. Curtea a reținut deja că articolul 6 alineatul (1) litera (b) din Directiva privind OEA este într-adevăr relevant pentru a determina autoritatea emitentă competentă într-un anumit caz. În Hotărârea Spetsialisirana Prokuratura, Curtea a făcut în mod explicit o legătură între articolul 2 litera (c) punctul (i) din Directiva privind OEA și articolul 6 alineatul (1) litera (b) din respectiva directivă²⁰. Aceasta a arătat că un OEA trebuie să fie emis de o instanță judecătorească în cazul în care acest lucru este impus de legislația statului membru emitent cu privire la aceeași măsură într-un context intern²¹. Într-un astfel de caz, o instanță este autoritatea emitentă *competentă*, în pofida faptului că procurorul este menționat la articolul 2 litera (c) punctul (i) din Directiva privind OEA²².

61. Pe scurt, un procuror poate fi o autoritate emitentă în principiu, însă dreptul intern aplicabil într-o cauză internă similară determină autoritatea emitentă competentă într-un caz concret.

62. Ținând seama de analiza noastră precedentă cu privire la ceea ce trebuie înțeles prin noțiunea de cauză internă similară în temeiul articolului 6 alineatul (1) litera (b) din Directiva privind OEA atunci când se emite un OEA pentru transferul probelor existente, OEA ar fi trebuit emis de către o instanță judecătorească în cazul în care dreptul german impune acest lucru în cazul unui transfer intern al datelor de telecomunicații interceptate.

²⁰ Hotărârea din 16 decembrie 2021, Spetsialisirana prokuratura (Date de trafic și de localizare) (C-724/19, EU:C:2021:1020, punctele 35 și 44). A se vedea de asemenea Hotărârea din 8 decembrie 2020, Staatsanwaltschaft Wien (Ordine de transfer falsificate) (C-584/19, EU:C:2020:1002, punctul 52).

²¹ Hotărârea din 16 decembrie 2021, Spetsialisirana prokuratura (Date de trafic și de localizare) (C-724/19, EU:C:2021:1020, punctele 35 și 45).

²² Acest lucru are sens și din punctul de vedere al prevenirii fenomenului de *forum shopping*: dacă dreptul intern impune participarea unei instanțe judecătorești la nivel intern, utilizarea unui OEA nu ar trebui să elimine această cerință. Mangiaracina, A., „A New and Controversial Scenario in the Gathering of Evidence at the European Level: The Proposal for a Directive on the European Investigation Order”, *Utrecht Law Review*, vol. 10(1), 2014, p. 126.

63. Astfel, pentru a determina autoritatea emitentă competentă, este irelevant dacă, în conformitate cu dreptul german, o instan judectoareasc ar trebui să autorizeze măsurile de interceptare. Trebuie doar să ne întrebăm dacă o instan ar trebui să autorizeze un transfer intern similar. Acesta nu pare să fie cazul în temeiul dreptului german.

64. Acestea fiind spuse, persistă o îngrijorare importantă. n cazul în care transferul probelor existente ar fi avut loc pe plan intern, de la un parchet la altul (de exemplu de la München la Berlin), măsura de interceptare a telecomunicațiilor care stă la baza strângerii probelor ar fi fost dispusă, în temeiul dreptului german, de o instan judectoareasc. Aadar, proporționalitatea interferenei cu drepturile fundamentale ar fi fost controlată de o instan. Acest lucru face acceptabil, din punctul de vedere al protecției drepturilor persoanelor suspecte i acuzate, faptul de a permite utilizarea probelor respective într-o altă procedură penală fără a implica din nou o instan judectoareasc.

65. Cu toate acestea, atunci când măsura care stă la baza strângerii probelor este guvernată de un sistem juridic diferit, o regulă care nu necesită un control judiciar al transferului probelor existente funcioneaz într-un context diferit, nefamiliar²³.

66. Or, în prezenta cauză, interceptarea telecomunicațiilor a fost autorizată de instanțele judecătoarești franceze²⁴. Principiul recunoaterii reciproce, pe care se bazează sistemul OEA, impune ca autoritile germane să atribuie acestui pas procedural aceeai valoare pe care i-ar atribui-o pe plan intern. Acest lucru este valabil chiar dacă, într-o cauză concretă, o instan germană ar decide altfel.

67. Ce s-ar ntmpla însă în cazul în care dreptul francez nu ar impune o autorizare judiciară a măsurilor de interceptare? Comisia a afirmat în sedință că situaia ar fi diferită într-un asemenea caz, susinnd astfel că OEA prin care se solicită transferul probelor existente ar putea fi considerat contrar dreptului Uniunii dacă instanțele franceze nu ar fi autorizat măsura care stă la baza strângerii probelor. Acest lucru ar sugera că articolul 6 alineatul (1) litera (b) din Directiva privind OEA nu este complet indiferent în privina măsurii care stă la baza strângerii probelor atunci cnd un OEA este emis pentru transferul unor probe existente.

68. Atunci când dreptul național abilithez un procuror să solicite transferul probelor întrucât colectarea iniial a probelor respective a fost autorizată de o instan judectoareasc, în opinia noastră, această normă națională devine relevantă în temeiul articolului 6 alineatul (1) litera (b) din Directiva privind OEA. Aceasta înseamnă că autoritatea emitentă trebuie să verifice dacă măsura care stă la baza strângerii probelor a primit o autorizare judiciară, aa cum prevede dreptul intern. Cu toate acestea, autoritatea emitentă nu ar putea să pună la îndoială calitatea unei astfel de autorizări, ci ar trebui în schimb să accepte autorizarea judiciară din statul executant în acelai mod în care ar accepta una internă.

²³ Trebuie spus totui că eforturile depuse pentru asigurarea unei armonizări minime în domeniul dreptului procesual penal joacă un rol semnificativ în „familiarizarea” diferitelor sisteme juridice ale statelor membre. Avem în vedere instrumente precum Directiva (UE) 2016/343 a Parlamentului European i a Consiliului din 9 martie 2016 privind consolidarea anumitor aspecte ale prezumiei de nevinovtie i a dreptului de a fi prezent la proces în cadrul procedurilor penale (JO 2016, L 65, p. 1) sau Directiva 2012/13/UE a Parlamentului European i a Consiliului din 22 mai 2012 privind dreptul la informare în cadrul procedurilor penale (JO 2012, L 142, p. 1).

²⁴ în acest context, am menționat deja că, în luna aprilie 2022, Consiliul Constituional francez a constatat că legislația franceză în temeiul căreia a fost dispusă interceptarea EncroChat este conform cu Constituția franceză. A se vedea nota de subsol 4.

69. Totuși, în cazul în care statul executant nu a implicat o instanță judecătorească în autorizarea măsurii care stă la baza strângerii probelor, în condițiile în care statul emitent ar solicita acest lucru într-o cauză internă similară, acest din urmă stat poate solicita o autorizare judiciară pentru emiterea unui OEA pentru transferul probelor existente. Acest lucru este valabil chiar dacă el nu solicită o asemenea autorizare în cazul unui transfer intern de probe.

70. În prezenta cauză, toate măsurile luate pentru a strânge date prin intermediul serverului EncroChat din Franța au fost autorizate de instanțele franceze competente²⁵. Prin urmare, nu vedem niciun motiv pentru care un procuror german nu ar putea să emită un OEA pentru transferul acestor probe.

71. Instanța de trimitere adresează o întrebare subsidiară 1 litera b), care se bazează pe premisa că autoritățile germane au declanșat strângerea datelor de către Franța în interesul Germaniei, care a avut loc pe teritoriul german²⁶.

72. Această întrebare este parțial ipotetică, întrucât strângerea probelor a reprezentat o inițiativă franceză întreprinsă în scopul propriei sale anchete. Descoperirea utilizatorilor germani ai EncroChat a fost consecința, iar nu motivul interceptării telecomunicațiilor.

73. Împrejurarea că unii utilizatori ai EncroChat se aflau pe teritoriul german nu are, în opinia noastră, nicio relevanță pentru conceptul de autoritate emitentă. Întrucât un OEA poate fi emis numai pentru măsuri care sunt disponibile într-o cauză internă similară, se aplică aceleași norme naționale privind autoritatea emitentă, indiferent de locul în care a fost efectuată măsura de investigare și de către cine. Singura diferență este dacă se va utiliza un OEA sau un ordin intern de anchetă²⁷.

Concluzie intermediară

74. Atunci când o măsură care stă la baza obținerii probelor în statul executant a fost autorizată de o instanță judecătorească, nu este necesar ca un OEA pentru transferul unor asemenea probe să fie emis tot de o instanță judecătorească, chiar dacă, în temeiul dreptului statului emitent, strângerea inițială de probe ar trebui să fie dispusă de o instanță judecătorească.

75. Faptul că interceptarea a fost efectuată pe teritoriul unui alt stat membru nu are nicio importanță în momentul stabilirii autorității emitente.

3. Articolul 6 alineatul (1) litera (a) din Directiva privind OEA și proporționalitatea

76. În conformitate cu articolul 6 alineatul (1) litera (a) din Directiva privind OEA, un OEA trebuie să fie necesar și proporțional față de scopul procedurii penale, ținând seama de drepturile persoanei suspectate sau acuzate²⁸.

²⁵ Potrivit deciziei de trimitere, aceasta a fost autorizată de Tribunalul Corecțional din Lille.

²⁶ Având în vedere că telefoanele mobile ale utilizatorilor germani pe care erau stocate datele se aflau în Germania.

²⁷ Relevanța faptului că interceptarea este efectuată pe teritoriul statului emitent va fi abordată în cadrul celui de al patrulea grup de întrebări privind interpretarea articolului 31 din Directiva privind OEA. A se vedea secțiunea D de mai jos.

²⁸ Considerentul (11) al Directivei privind OEA clarifică în mod suplimentar această dispoziție, arătând că „[a]utoritatea emitentă ar trebui prin urmare să determine dacă probele solicitate sunt necesare și proporționale față de scopul procedurilor, dacă măsura de investigare aleasă este necesară și proporțională față de strângerea probelor în cauză și dacă, prin emiterea unui ordin european de anchetă, un alt stat membru ar trebui implicat în strângerea probelor respective”. Astfel cum rezultă din formularea sa, acest considerent se concentrează în principal pe primul tip de OEA, care are ca scop strângerea de probe noi.

77. Această evaluare a proporționalității este ghidată atât de dreptul Uniunii, cât și de dreptul statului emitent²⁹.

78. Autoritatea emitentă trebuie să fie convinsă că OEA este necesar și proporțional în lumina împrejurărilor prezente în momentul în care a fost emis. În această privință, M.N. are dreptate atunci când susține că, pentru evaluarea proporționalității unui OEA, este cu siguranță irelevant dacă ancheta penală a fost una foarte reușită și a condus la numeroase condamnări pentru infracțiuni grave.

79. Întrebarea relevantă este, mai degrabă, dacă nivelul de ingerință în viața privată pe care îl presupune accesul procurorului la probele transferate poate fi justificat de importanța interesului public în ancheta sau procedura penală în cauză, luând în considerare împrejurările specifice unei cauze anume.

80. În această privință, în jurisprudența sa referitoare la Directiva asupra confidențialității și comunicațiilor electronice³⁰, Curtea a statuat că accesul autorităților publice la datele de trafic și de localizare reprezintă întotdeauna o ingerință gravă în viața privată a persoanelor în cauză³¹.

81. Chiar dacă Directiva asupra confidențialității și comunicațiilor electronice nu se aplică ca atare în prezenta cauză³², constatările referitoare la ingerința gravă în drepturile fundamentale cauzată de accesul la datele de trafic și datele de localizare sunt relevante și în prezenta cauză: accesul autorităților publice germane la datele de comunicare transferate din Franța poate fi calificat drept o ingerință gravă în drepturile fundamentale. Cu toate acestea, chiar și o ingerință gravă poate fi justificată de un interes public de importanță proporțională³³.

82. Acest interes poate fi apreciat numai de autoritatea emitentă [sau de instanța națională de control în temeiul articolului 14 alineatul (2) din Directiva privind OEA], în lumina tuturor împrejurărilor cauzei, apreciere care este reglementată în primul rând de dreptul intern³⁴. După cum am explicat deja, dreptul intern relevant este cel care reglementează transferul probelor de la o procedură penală la alta.

83. Curtea nu se poate substitui autorității emitente sau instanței naționale de control în evaluarea proporționalității unui OEA concret. În afară de faptul că nu are nicio competență în acest sens, Curții îi lipsește de asemenea cunoașterea deplină a tuturor legilor și a situației de fapt

²⁹ Formularul prin intermediul căruia este emis un OEA prevede un spațiu pentru ca autoritatea emitentă să explice în detaliu de ce este necesar OEA în împrejurările unei anumite cauze (anexa A la Directiva privind OEA, secțiunea G). Cu privire la relevanța acestui formular pentru evaluarea proporționalității, a se vedea Bachmaier Winter, L., „The Role of the Proportionality Principle in Cross-Border Investigations Involving Fundamental Rights”, în Ruggeri, S., și alții, (editori), *Transnational Inquiries and the Protection of Fundamental Rights in Criminal Proceedings: A Study in Memory of Vittorio Grevi and Giovanni Tranchina*, Springer, Berlin, 2013, p. 318.

³⁰ Directiva 2002/58/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 12 iulie 2002 privind prelucrarea datelor personale și protejarea confidențialității în sectorul comunicațiilor publice (Directiva asupra confidențialității și comunicațiilor electronice) (JO 2002, L 201, p. 37, Ediție specială, 13/vol. 36, p. 63) (denumită în continuare „Directiva asupra confidențialității și comunicațiilor electronice”).

³¹ A se vedea de exemplu Hotărârea din 2 martie 2021, Prokuratuur (Condițiile de acces la datele privind comunicațiile electronice) (C-746/18, EU:C:2021:152, punctul 39), și Hotărârea din 5 aprilie 2022, Commissioner of An Garda Síochána și alții (C-140/20, EU:C:2022:258, punctul 44).

³² Această directivă se aplică numai în situațiile în care autoritățile unui stat accesează datele de trafic și de localizare păstrate de operatorii de telecomunicații. Dimpotrivă, ea nu se aplică atunci când aceste autorități interceptează în mod direct datele de telecomunicații. A se vedea în această privință Hotărârea din 6 octombrie 2020, La Quadrature du Net și alții (C-511/18, C-512/18 și C-520/18, EU:C:2020:791, punctul 103).

³³ A se vedea prin analogie Hotărârea din 21 iunie 2022, Ligue des droits humains (C-817/19, EU:C:2022:491, punctul 122).

³⁴ De exemplu atunci când este vorba despre gradul de suspiciune necesar pentru a dispune o anumită măsură de investigare.

relevante legate de o anumită anchetă penală. În consecință, nu ține de competența Curții să decidă dacă este disproporționat să dispună transferul datelor tuturor utilizatorilor rețelei EncroChat în Germania în cazul în care nu existau dovezi concrete privind infracțiunile săvârșite.

84. Prin intermediul întrebării 2 litera b), instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă natura secretă a metodei de interceptare a datelor ar trebui luată în considerare în cadrul evaluării proporționalității, în cazul în care integritatea datelor strânse nu poate fi verificată de autoritățile din statul emitent.

85. În opinia noastră, caracterul secret ar putea într-adevăr influența posibilitatea de apărare a persoanei suspectate sau acuzate. Totuși, acest lucru este relevant pentru admisibilitatea probelor, abordată în cel de al cincilea grup de întrebări ale instanței de trimitere.

Concluzie intermediară

86. Evaluarea necesității și proporționalității unui OEA prin care se solicită transferul probelor existente ține de competența autorității emitente, cu posibilitatea unui control din partea instanței naționale competente. O astfel de evaluare trebuie să ia în considerare faptul că accesul autorității naționale la datele de comunicare interceptate reprezintă o ingerință gravă în viața privată a persoanelor în cauză. Această ingerință trebuie să fie contrabalansată de un interes public serios în investigarea și urmărirea penală a infracțiunilor.

4. Dreptul Uniunii impune ca proporționalitatea să fie evaluată de o instanță judecătorească în cazurile de ingerință gravă în drepturile fundamentale?

87. Prin intermediul întrebării 1 litera c), instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă dreptul Uniunii, în pofida dreptului intern aplicabil, impune ca o instanță judecătorească să autorizeze accesul unui procuror la probele obținute prin interceptarea comunicațiilor.

88. Instanța de trimitere sugerează că emiterea unui OEA pentru transferul probelor care constau în telecomunicații interceptate necesită întotdeauna o autorizare judiciară. Această instanță a făcut trimitere la Hotărârea Prokuratuur.

89. În această hotărâre, Curtea a constatat că, pentru a permite accesul autorităților publice la datele păstrate de furnizorii de servicii de telecomunicații, este necesară autorizarea prealabilă din partea unei instanțe judecătorești sau a unui alt organism imparțial³⁵. Curtea s-a bazat pe argumentul convingător al avocatului său general³⁶ potrivit căruia un procuror, care este parte într-o procedură penală, nu poate fi considerat imparțial. Din acest motiv, este îndoielnic faptul dacă un astfel de organism poate efectua analiza proporționalității fără a pune interesele urmăririi penale mai presus de interesele legate de viața privată și protecția datelor persoanelor suspectate și acuzate.

³⁵ Hotărârea din 2 martie 2021, Prokuratuur (Condiții de acces la datele referitoare la comunicațiile electronice) (C-746/18, EU:C:2021:152, punctele 51, 53 și 54).

³⁶ Concluziile avocatului general Pitruzzella prezentate în cauza Prokuratuur (Condiții de acces la datele referitoare la comunicațiile electronice) (C-746/18, EU:C:2020:18, punctele 103-123).

90. Având în vedere că articolul 6 alineatul (1) litera (a) din Directiva privind OEA impune de asemenea ca un OEA să fie proporțional, ne putem întreba dacă, urmând logica din Hotărârea Prokuratuur, un procuror poate fi vreodată însărcinat să efectueze o atare analiză de proporționalitate.

91. Directiva privind OEA a lăsat la latitudinea ordinilor juridice naționale aprecierea faptului dacă un procuror poate emite un OEA. Acest lucru este de înțeles, având în vedere diferențele de organizare a sistemelor de justiție penală din statele membre. Această evaluare de către ordinele juridice naționale implică problema dacă un procuror poate efectua o evaluare imparțială a proporționalității. În cazul în care faptul de a fi parte în procedurile penale ar face inoportun ca un procuror să emită un OEA, articolul 2 litera (c) punctul (i) din Directiva privind OEA ar fi lipsit de efect util.

92. Instanța de trimitere a dorit însă să sugereze că dreptul Uniunii ar trebui să intervină și să solicite o autorizare judiciară numai atunci când măsurile implică o ingerință gravă în drepturile fundamentale. Aceasta a fost, într-adevăr, situația în cauza Prokuratuur și în alte cauze referitoare la Directiva asupra confidențialității și comunicațiilor electronice.

93. Răspunsul scurt este că Directiva asupra confidențialității și comunicațiilor electronice și jurisprudența relevantă nu se aplică în situația de față. Aceasta este relevantă numai atunci când furnizorii de servicii de telecomunicații sunt obligați de dreptul intern să păstreze datele de trafic și de localizare asociate cu telecomunicațiile și când autoritățile publice solicită accesul la datele astfel păstrate. Atunci când interceptarea este efectuată direct de către statele membre, fără a fi impuse niciun fel de obligații furnizorilor de servicii de telecomunicații, nu se aplică Directiva asupra confidențialității și comunicațiilor electronice, ci dreptul intern³⁷.

94. Cu toate acestea, dacă săpăm mai adânc în logica Hotărârii Prokuratuur, așa cum a sugerat instanța de trimitere, ne putem totuși întreba de ce Curtea a constatat că, prin natura funcțiilor sale, un procuror nu este în măsură să efectueze o evaluare imparțială a proporționalității atunci când se pune problema solicitării accesului la datele de telecomunicații de la furnizorii de servicii de rețea.

95. În contextul Directivei asupra confidențialității și comunicațiilor electronice, datele accesate de un procuror sunt întotdeauna cele aflate în posesia operatorilor de servicii de telecomunicații care, în conformitate cu dreptul intern, sunt obligați să păstreze datele de trafic și de localizare ale populației. Datele astfel reținute nu fac obiectul unei cauze specifice, ci mai degrabă al unei supravegheri în masă. Cererea de acces formulată de un procuror în scopul unei anchete penale concrete este prima ocazie în care pot fi luate în considerare împrejurările individuale. În consecință, era justificat să se solicite ca o instanță judecătorească să evalueze proporționalitatea acestui acces, întrucât implicarea unei instanțe judecătorești este necesară pentru a preveni abuzul constând în accesarea unor date reținute în mod masiv și general.

96. Acest lucru diferențiază constatările din Hotărârea Prokuratuur de situația din prezenta cauză. În cazul de față, datele care urmează să fie transferate nu sunt strânse în mod nediscriminatoriu de la întreaga populație, ci în scopul unei anchete penale concrete în Franța. În această primă etapă, care a făcut disponibile aceste date, strângerea acestora s-a aflat sub controlul unei instanțe judecătorești.

³⁷ Hotărârea din 6 octombrie 2020, La Quadrature du Net și alții (C-511/18, C-512/18 și C-520/18, EU:C:2020:791, punctul 103).

97. n consecina, nivelul de ingerința în drepturile fundamentale la viața privata i la protecția datelor, care a stat la baza Hotărârii Prokuratuur, nu este acelai cu nivelul de ingerința în cadrul prezentei cauze. Datele, al căror transfer a fost solicitat prin cele trei OEA emise de Parchetul General din Frankfurt se limitau doar la utilizatori ai EncroChat din Germania, în contextul în care exista o suspiciune că acest serviciu este utilizat în mod predominant pentru svrirea de infracțiuni.

98. Acest lucru nu înseamnă că intruziunea în viața privata a persoanelor respective nu este importantă. Totuși, ea tot nu este comparabilă cu supravegherea în masă a populaiei în ansamblul său.

99. Pe lng faptul că obligă autoritatea emitentă să efectueze i să explice evaluarea proporionalitii, Directiva privind OEA oferă garanii suplimentare. n cazul în care procurorii încalcă drepturile fundamentale, articolul 14 alineatul (1) din Directiva privind OEA prevede că statele membre trebuie să asigure căi de atac echivalente cu cele disponibile într-o cauză internă similară. n consecina, persoana suspectată sau acuzată ar trebui să aibă posibilitatea de a contesta evaluarea proporionalitii făcută de procuror atunci când emite un OEA pentru transferul de probe³⁸. Acest lucru nu este valabil în contextul Directivei asupra confidenialitii i comunicațiilor electronice.

100. n sfârșit, dorim să abordăm pe scurt relevanța Directivei privind aplicarea legii³⁹ pentru determinarea autoritii emitente. Această întrebare a apărut întrucât Curtea a statuat, în Hotărârea La Quadrature du Net, că Directiva asupra confidenialitii i comunicațiilor electronice nu se aplică în cazul interceptării directe a datelor; în schimb, se aplică dreptul intern „sub rezerva aplicării [Directivei privind aplicarea legii]”⁴⁰. n consecina, se pune întrebarea dacă obligația ca o instanță să emită un OEA pentru transferul unor probe existente, atunci când probele constau în datele interceptate, rezultă din Directiva privind aplicarea legii.

101. Directiva privind aplicarea legii, care protejează datele cu caracter personal în domeniul anchetelor penale, poate fi într-adevăr aplicată în împrejurările din prezenta cauz⁴¹. Totuși, în opinia noastră, această directivă nu conine nicio normă care să permită Curții să concluzioneze că dreptul Uniunii impune statelor membre obligația de a asigura o autorizare judiciară prealabilă a accesului direct al procurorului la datele obținute prin interceptarea comunicațiilor.

³⁸ Jurisprudena elaborată de Curtea EDO în legătură cu articolul 8 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (CEDO), care garantează dreptul la viața privată, a constatat încălcări atunci când legea nu prevedea o evaluare a proporionalitii i nu prevedea un control judiciar. A se vedea de exemplu Curtea EDO, 12 ianuarie 2016, Szabó i Vissy mpotriva Ungariei, CE:ECHR:2016:0112JUD003713814,  89.

³⁹ Directiva (UE) 2016/680 a Parlamentului European i a Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice referitor la prelucrarea datelor cu caracter personal de către autoritățile competente în scopul prevenirii, depistării, investigării sau urmăririi penale a infracțiunilor sau al executării pedepselor i privind libera circulaie a acestor date i de abrogare a Deciziei-cadru 2008/977/JAI a Consiliului (JO 2016, L 119, p. 89) (denumită în continuare „Directiva privind aplicarea legii”).

⁴⁰ Hotărârea din 6 octombrie 2020, La Quadrature du Net i alții (C-511/18, C-512/18 i C-520/18, EU:C:2020:791, punctul 103).

⁴¹ Atunci cnd este evaluată în lumina Directivei privind aplicarea legii, în prezenta cauză pot fi identificate două cazuri de prelucrare a datelor cu caracter personal: n primul rând, autoritățile franceze competente au avut calitatea de operator atunci cnd au interceptat i au colectat date de comunicații electronice în scopul prevenirii, investigării, reinerii sau urmăririi penale a infracțiunilor; în al doilea rând, prin transferul acestor date către Parchetul din Frankfurt, care le-a solicitat în scopul unei anchete penale în Germania pe baza ordinilor europene de anchetă, operator a devenit acest parchet.

102. Această directivă reglementează obligațiile autorităților publice care acționează în calitate de operatori de date, care trebuie printre altele să efectueze o evaluare a proporționalității⁴², însă nu stabilește despre ce autorități poate fi vorba.

Concluzie intermediară

103. Dreptul Uniunii nu impune ca un OEA pentru transferul probelor existente, strânse prin interceptarea telecomunicațiilor, să fie emis de o instanță, dacă dreptul intern prevede că un procuror poate dispune un astfel de transfer într-o cauză internă similară.

D. Articolul 31 din Directiva privind OEA și obligația de notificare

104. Prin intermediul celui de al patrulea grup de întrebări, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă interceptarea comunicațiilor efectuată de autoritățile franceze ar fi trebuit supusă obligației de notificare în temeiul articolului 31 din Directiva privind OEA. În caz afirmativ, instanța de trimitere solicită de asemenea să se stabilească dacă o astfel de notificare ar fi trebuit adresată unei instanțe judecătorești, având în vedere că numai o instanță judecătorească ar fi putut autoriza interceptarea comunicațiilor în temeiul dreptului german.

105. Părțile relevante ale articolului 31 din Directiva privind OEA prevăd următoarele:

„(1) Atunci când, în vederea unei măsuri de investigare, interceptarea telecomunicațiilor este autorizată de autoritatea competentă a unui stat membru (denumit în continuare «statul membru care realizează interceptarea») și adresa de contact a subiectului interceptării specificat în ordinul de interceptare este utilizată pe teritoriul unui alt stat membru («statul membru notificat»), din partea căruia nu este necesară asistență tehnică pentru realizarea interceptării, statul membru care realizează interceptarea informează autoritatea competentă a statului membru notificat cu privire la interceptare:

- (a) înainte de interceptare, în cazurile în care autoritatea competentă a statului membru care realizează interceptarea cunoaște, în momentul în care solicită interceptarea, faptul că subiectul interceptării se află sau se va afla pe teritoriul statului membru notificat;
- (b) în timpul interceptării sau după finalizarea interceptării, de îndată ce ia cunoștință de faptul că subiectul interceptării se află sau s-a aflat, pe durata interceptării, pe teritoriul statului membru notificat.

(2) Notificarea menționată la alineatul (1) se transmite utilizând formularul prevăzut în anexa C.

[...]”

⁴² Curtea a precizat că, ori de câte ori datele sunt prelucrate în alt scop decât cel pentru care au fost colectate, situație care este prevăzută la articolul 4 alineatul (2) din Directiva privind aplicarea legii, trebuie evaluată respectarea principiilor care guvernează prelucrarea datelor în cadrul acestei directive luând în considerare fiecare dintre scopuri ca fiind specific și distinct [a se vedea Hotărârea din 8 decembrie 2022, *Inspektor v Inspektorata kam Visshia sadeben savet* (Scopurile prelucrării datelor cu caracter personal – Anchetă penală), (C-180/21, EU:C:2022:967, punctul 56)].

106. Articolul 31 din Directiva privind OEA privește situațiile în care un stat membru efectuează interceptarea telecomunicațiilor pe teritoriul unui alt stat membru, fără a fi necesară nicio asistență tehnică din partea acestui din urmă stat⁴³.

107. Această dispoziție servește două scopuri. În primul rând, ca o continuare a curtoaziei internaționale din acordurile anterioare de asistență judiciară reciprocă⁴⁴, rolul obligației de notificare este de a consolida încrederea reciprocă între participanții la spațiul de libertate, securitate și justiție⁴⁵. În al doilea rând, rolul notificării este de a permite statului membru notificat să protejeze drepturile fundamentale ale particularilor de pe teritoriul său⁴⁶.

108. Articolul 31 din Directiva privind OEA se aplică unei situații în care o măsură transfrontalieră este în vigoare, chiar și în lipsa unui OEA, întrucât aceasta este pusă în aplicare în mod unilateral de un stat membru⁴⁷.

109. Această interpretare rezultă din modul de redactare a articolului 31 din Directiva privind OEA, care nu menționează deloc emiterea unui OEA, spre deosebire de articolul 30 din aceasta. În egală măsură, articolul 31 nu utilizează expresiile stat membru „emitent” și „executant”, ci mai degrabă stat membru „care realizează interceptarea” și stat membru „notificat”⁴⁸.

110. În opinia noastră, această dispoziție vizează tocmai situații precum interceptarea de către Franța a datelor de telecomunicații de pe telefoanele mobile din Germania în contextul anchetei penale franceze. În consecință, Franța ar fi trebuit să informeze autoritățile germane de îndată ce și-a dat seama că o parte dintre datele interceptate proveneau de la telefoane mobile din Germania⁴⁹.

111. Care este autoritatea germană pe care Franța ar fi trebuit să o notifice? Directiva privind OEA nu impune statelor membre obligația de a semnala autoritatea națională competentă să primească astfel de notificări, așa cum procedează în alte situații⁵⁰. În consecință, statul care realizează interceptarea nu poate ști care este organismul competent să primească o asemenea notificare în statul membru notificat.

112. Așadar, Franța nu avea obligația de a notifica o instanță judecătorească germană competentă, ci ar fi putut de asemenea să notifice, de exemplu, un procuror. Revine statelor membre notificate sarcina de a primi o asemenea notificare și de a o transmite autorității competente în temeiul dreptului intern.

⁴³ În situațiile în care este necesară asistența tehnică din partea statului membru pe teritoriul căruia se efectuează interceptarea, se aplică articolul 30 din Directiva privind OEA.

⁴⁴ Textul articolului 31 din Directiva privind OEA corespunde, în mare parte, articolului 20 din Convenția elaborată de Consiliu în temeiul articolului 34 din Tratatul privind Uniunea Europeană, cu privire la asistența judiciară reciprocă în materie penală între statele membre ale Uniunii Europene (JO 2000, C 197, p. 3, Ediție specială, 19/vol. 11, p. 274).

⁴⁵ Bachmaier, L., nota de subsol 19, p. 330.

⁴⁶ În mod specific, articolul 31 alineatul (3) din Directiva privind OEA permite autorității relevante a statului notificat să verifice dacă o astfel de interceptare ar fi permisă într-o cauză internă similară și să notifice, în termen de 96 de ore de la primirea notificării, statul membru care realizează interceptarea că interceptarea nu poate fi realizată sau i se va pune capăt ori că datele obținute nu pot fi utilizate deloc sau numai în anumite condiții.

⁴⁷ În consecință, nu suntem de acord cu guvernul francez, care a susținut că articolul 31 din Directiva privind OEA nu se aplică în prezenta cauză întrucât interceptarea comunicațiilor nu a fost efectuată în scopul executării unui OEA, ci a avut loc înainte de emiterea unui OEA.

⁴⁸ Bachmaier, L., nota de subsol 19, p. 331.

⁴⁹ Pentru a respecta obligația de notificare impusă la articolul 31 din Directiva privind OEA, Franța ar fi trebuit să utilizeze formularul din anexa C la această directivă.

⁵⁰ A se vedea articolul 33 alineatul (1) din Directiva privind OEA.

Concluzie intermediară

113. Un stat membru care, în cursul unei anchete sau al unei proceduri penale unilaterale, interceptează telecomunicații pe teritoriul unui alt stat membru trebuie să notifice acest stat cu privire la interceptare.

114. Notificarea respectivă poate fi transmisă oricărei autorități pe care statul membru care realizează interceptarea o consideră adecvată, întrucât acest stat nu poate și ce autoritate este competentă într-o cauză internă similară.

115. Articolul 31 din Directiva privind OEA are un scop de protecție atât a utilizatorilor individuali de telecomunicații în cauză, cât și a suveranității statului membru notificat.

E. Admisibilitatea probelor

116. Prin intermediul celui de al cincilea grup de întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă constatarea faptului că un OEA a fost emis cu încălcarea cerințelor Directivei privind OEA are drept consecință inadmisibilitatea acestei probe în cadrul procedurii penale din statul membru emitent. Această instanță se bazează pe principiile echivalenței și efectivității. Cel din urmă este invocat în sensul că, în cazul în care probele obținute contrar Directivei privind OEA ar fi totuși utilizate în statul emitent, s-ar aduce atingere efectivității acestei directive.

117. Răspunsul la acest grup de întrebări poate fi scurt: dreptul Uniunii nu reglementează admisibilitatea probelor în cadrul procedurilor penale.

118. Chiar dacă Uniunea Europeană este împuternicită, în temeiul articolului 82 alineatul (2) litera (a) TFUE, să introducă o armonizare minimă a admisibilității reciproce a probelor, acest lucru nu s-a întâmplat încă⁵¹.

119. Singura mențiune privind evaluarea probelor obținute prin intermediul unui OEA este făcută la articolul 14 alineatul (7) a doua teză din Directiva privind OEA: „[f]ără a aduce atingere normelor procedurale interne, statele membre asigură faptul că, în procedurile penale din statul emitent, se respectă dreptul la apărare și echitatea procedurilor în cadrul evaluării probelor obținute prin intermediul ordinului european de anchetă”⁵².

120. Atunci când a fost întrebată în ședință dacă această dispoziție are vreo incidență asupra normelor privind admisibilitatea probelor în statele membre, Comisia a afirmat că a formula o atare concluzie ar însemna să se meargă prea departe. Ea a explicat că teza respectivă nu face decât să reamintească faptul că trebuie respectate drepturile protejate la articolele 47 și 48 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”). Tindem să fim de acord cu o astfel de interpretare, care recunoaște că procesul politic al Uniunii nu a avansat până în prezent în ceea ce privește reglementarea admisibilității probelor.

⁵¹ Ligeti, K. și alții menționează că statele membre refuză să facă acest pas ca urmare a preocupărilor legate de subsidiaritate și proporționalitate și că acest lucru ar influența sistemele de separație a puterilor la nivel național (Ligeti, K., Garamvölgy, B., Ondrejová, A. și von Galen, M., „Admissibility of Evidence in Criminal Proceedings in the EU”, *eu crim*, vol. 3, 2020, p. 202, nota de subsol 14).

⁵² Considerentul (34) al Directivei privind OEA enunță totodată următoarele: „[i]n plus, din același motiv, decizia utilizării sau nu a unui element ca probă și, prin urmare, [dacă acesta face] obiectul unui [OAI] ar trebui lăsate în sarcina autorității emitente”.

121. Pe baza tuturor cunoștințelor de care dispunem, cel mai apropiat punct în care a ajuns dreptul Uniunii de reglementarea admisibilității probelor este articolul 37 alineatul (1) din Regulamentul EPPO⁵³: „[n]u se respinge admiterea probelor prezentate de către procurorii EPPO sau de pârât în fața unei instanțe pentru simplul motiv că probele au fost obținute într-un alt stat membru sau în conformitate cu dreptul unui alt stat membru”.

122. Totuși, această dispoziție ne spune doar că probele nu ar trebui respinse *pentru că* au fost colectate în străinătate sau în temeiul dreptului unui alt stat membru; ea nu prevede constrângeri suplimentare pentru instanța națională cu privire la modul în care trebuie să evalueze admisibilitatea probelor.

123. Aceeași abordare poate fi găsită în jurisprudența Curții EDO. Această instanță a afirmat în mod clar că admisibilitatea probelor este o chestiune de drept intern⁵⁴, în timp ce, în evaluarea posibilei încălcări a articolului 6 din CEDO, „Curtea [...] va examina procedura în ansamblu, ținând seama de drepturile apărării, dar și de interesul general și al victimelor ca infracțiunea să fie supusă urmării penale în mod corespunzător și, dacă este necesar, de drepturile martorilor”⁵⁵.

124. În timp ce literatura de specialitate este critică cu privire la insuficiența unui astfel de standard, în special în lumina diferențelor dintre legislațiile procedurale ale statelor membre⁵⁶, acest lucru nu schimbă faptul că, în prezent, admisibilitatea probelor nu este reglementată la nivelul Uniunii.

125. În concluzie, în stadiul actual de dezvoltare a dreptului Uniunii, problema dacă probele obținute cu încălcarea dreptului intern sau a dreptului Uniunii sunt admisibile este reglementată de legislațiile statelor membre.

126. Consecințele unei eventuale nerespectări a condițiilor de emiteră a unui OEA prevăzute în Directiva privind OEA sunt puține și dispersate: articolul 6 alineatul (3) din Directiva privind OEA prevede că, în cazul în care autoritatea executantă consideră că articolul 6 alineatul (1) nu a fost respectat, aceasta poate consulta autoritatea emitentă cu privire la importanța executării unui OEA și, după o astfel de consultare, autoritatea emitentă poate decide să retragă respectivul OEA.

127. În concluzie, problema admisibilității probelor este, pentru moment, o chestiune de drept intern. Cu toate acestea, în domeniile în care se aplică dreptul Uniunii, dispozițiile naționale relevante nu trebuie să încalce articolele 47 și 48 din cartă⁵⁷.

⁵³ Regulamentul (UE) 2017/1939 al Consiliului din 12 octombrie 2017 de punere în aplicare a unei forme de cooperare consolidată în ceea ce privește instituirea Parchetului European (JO 2017, L 283, p. 1) (denumit în continuare „Regulamentul EPPO”).

⁵⁴ Hotărârea Curții EDO din 12 iulie 1988, Schenk împotriva Elveției, CE:ECHR:1988:0712JUD001086284, §§ 45 și 46, Hotărârea din 11 iulie 2017, Moreira Ferreira împotriva Portugaliei (nr. 2), CE:ECHR:2017:0711JUD001986712, § 83, și Hotărârea din 1 martie 2007, Heglás împotriva Republicii Cehe, CE:ECHR:2007:0301JUD000593502, § 84.

⁵⁵ Hotărârea Curții EDO din 17 ianuarie 2017, Habran și Dalem împotriva Belgiei, CE:ECHR:2017:0117JUD004300011, § 96.

⁵⁶ Hecker, B., „Mutual Recognition and Transfer of Evidence. The European Evidence Warrant”, în Ruggeri, S., (editor), *Transnational Inquiries and the Protection of Fundamental Rights in Criminal Proceedings: A Study in Memory of Vittorio Grevi and Giovanni Tranchina*, Springer, Berlin, 2013, p. 277; Armada, I., nota de subsol 19, p. 30.

⁵⁷ Hotărârea din 7 septembrie 2023, Rayonna prokuratura (Perchezitje corporală) (C-209/22, EU:C:2023:634, punctele 58 și 61).

128. Principiile procedurale ale echivalenței și eficacității se aplică în situațiile în care dreptul Uniunii acordă particularilor drepturi lipsite de căi de atac. Statele membre trebuie să se asigure că un drept recunoscut la nivelul Uniunii poate fi realizat în aceleași condiții precum un drept intern comparabil, iar normele procedurale aplicabile nu ar trebui să facă practic imposibilă asigurarea respectării unor astfel de drepturi⁵⁸.

129. Cu toate acestea, nu există niciun drept în ceea ce privește (in)admisibilitatea probelor acordat particularilor în temeiul dreptului Uniunii. Principiile echivalenței și eficacității nu se aplică.

130. În sfârșit, chiar dacă inadmisibilitatea probelor ca urmare a unei încălcări a Directivei privind OEA ar putea crește (fără îndoială) efectul util al acesteia, acest lucru nu abilitază Curtea să creeze o astfel de regulă.

Concluzie intermediară

131. Dreptul Uniunii nu reglementează, în stadiul actual al dezvoltării sale, admisibilitatea probelor colectate prin intermediul unui OEA emis contrar cerințelor Directivei privind OEA. Admisibilitatea probelor este o chestiune de drept intern, care trebuie să respecte însă cerințele privind dreptul la apărare prevăzute la articolele 47 și 48 din cartă.

IV. Concluzie

132. Având în vedere considerațiile menționate anterior, propunem Curții să răspundă la întrebările preliminare adresate de Landgericht Berlin (Tribunalul Regional din Berlin, Germania) după cum urmează:

1) Ca răspuns la primul grup de întrebări, astfel cum a fost adresat:

Atunci când o măsură care stă la baza strângerii probelor în statul executant a fost autorizată de o instanță judecătorească, nu este necesar ca un ordin european de anchetă (OEA) pentru transferul acestor probe să fie emis tot de o instanță judecătorească, chiar dacă, în conformitate cu dreptul statului emitent, măsura care stă la baza strângerii probelor ar trebui să fie dispusă de o instanță.

Faptul că interceptarea a fost efectuată pe teritoriul unui alt stat membru nu are nicio importanță pentru stabilirea autorității emitente.

Dreptul Uniunii nu impune ca un OEA pentru transferul probelor existente strânse prin interceptarea telecomunicațiilor să fie emis de o instanță judecătorească, în cazul în care dreptul intern prevede că un procuror poate dispune un atare transfer într-o cauză internă similară.

2) Ca răspuns la cel de al doilea grup de întrebări, astfel cum a fost adresat:

⁵⁸ Fapt stabilit prin Hotărârea din 16 decembrie 1976, Rewe-Zentralfinanz and Rewe-Zentral (33/76, EU:C:1976:188, punctul 5), și Hotărârea din 16 decembrie 1976, Comet (45/76, EU:C:1976:191, punctul 13). Mai recent, a se vedea de exemplu Hotărârea din 13 iulie 2023, CAJASUR Banco (C-35/22, EU:C:2023:569, punctul 23).

Evaluarea necesității și proporționalității unui OEA prin care se solicită transferul probelor existente ține de competența autorității emitente, cu posibilitatea unui control din partea instanței judecătorești interne competente. O asemenea evaluare trebuie să ia în considerare faptul că accesul autorității naționale la datele de comunicare interceptate reprezintă o ingerință gravă în viața privată a persoanelor în cauză. Această ingerință trebuie să fie contrabalansată de un interes public serios în investigarea și urmărirea penală a infracțiunilor.

3) Ca răspuns la cel de al treilea grup de întrebări, astfel cum a fost adresat:

Atunci când se emite un OEA pentru transferul de probe aflate deja în posesia altui stat, trimiterea la o cauză internă similară în temeiul articolului 6 alineatul (1) litera (b) din Directiva 2014/41/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 3 aprilie 2014 privind ordinul european de anchetă în materie penală impune autorității emitente să stabilească dacă și în ce condiții dreptul intern relevant permite transferul probelor obținute prin interceptarea comunicațiilor între procedurile penale la nivel intern.

Atunci când decide dacă poate emite un OEA pentru transferul probelor existente, autoritatea emitentă nu poate evalua legalitatea măsurii care stă la baza strângerii de probe în statul executant, al căror transfer îl solicită prin intermediul unui OEA.

Faptul că măsurile care stau la baza strângerii de probe au fost luate pe teritoriul statului emitent sau au fost în interesul acestui stat nu influențează răspunsul anterior.

4) Ca răspuns la cel de al patrulea grup de întrebări, astfel cum a fost adresat:

Un stat membru care, în cursul unei anchete sau al unei proceduri penale unilaterale, interceptează telecomunicații pe teritoriul unui alt stat membru trebuie să notifice acest stat cu privire la interceptare.

Notificarea respectivă poate fi transmisă oricărei autorități pe care statul membru care realizează interceptarea o consideră adecvată, întrucât acest stat nu poate ști ce autoritate este competentă într-o cauză internă similară.

Articolul 31 din Directiva 2014/41 are un scop de protecție atât a utilizatorilor individuali de telecomunicații în cauză, cât și a suveranității statului membru notificat.

5) Ca răspuns la cel de al cincilea grup de întrebări, astfel cum a fost adresat:

În stadiul actual al dezvoltării sale, dreptul Uniunii nu reglementează admisibilitatea probelor strânse prin intermediul unui OEA emis cu încălcarea cerințelor Directivei 2014/41. Admisibilitatea probelor este o problemă de drept național, care trebuie însă să respecte cerințele privind dreptul la apărare prevăzute la articolele 47 și 48 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.